

Семінарські заняття

Тема 1. Природа грошей.

План (питання для обговорення)

1. Походження та сутність грошей.
2. Форми грошей та їх еволюція.
3. Вартість грошей.
4. Функції грошей, сфери їх використання та відмінності.
5. Якісні властивості грошей, їх роль у ринковій економіці.

Рекомендована література

Основна

1. Гроші та кредит: Підручник / Відп. Ред. М. І. Савлук.– К.: КНЕУ, 2002.– Розділ 1.
2. *Стельмах В.* Доля гривні й банківської системи України // Вісник Національного банку України, 2000.– №

Додаткова

1. Закон України «Про Національний банк України» від 20 травня 1999 р.
2. *Долан Э. Дж., Кэмпбэлл К. Л., Кэмпбэлл Г. Дж.* Деньги, банковское дело и денежная политика.– М.: Л.: Проффино, 2008.– Гл. 1.
3. *Гальчинський А. С.* Теорія грошей.– К: Основи, 2001.– Гл. 2, 5.

Запитання для самоконтролю

1. Які існують властивості грошей?
2. Які існують особливості грошей як загального еквівалента?
3. Поясніть механізм виникнення грошей в наслідок розвитку товарного обміну.
4. Як суперечності товару й уречевленої в ньому праці вирішуються з допомогою грошей у товарному господарстві?
5. В чому полягає специфіка споживчої і мінової вартості грошей?
6. Назвіть відмінності грошей як грошей від грошей як капіталу.
7. Які функції виконують світові гроші?
8. Назвіть причини демонетизації золота.
9. Чим функція грошей як засобу платежу відрізняється від функції грошей як засобу обігу?
10. Чим паперові гроші відрізняються від кредитних?
11. Чим повноцінні гроші відрізняються від неповноцінних?
12. Чим характеризується сутність грошей і які її особливості?
13. Визначіть сферу використання грошей у функції засобу обігу та її значення.
14. Розкрийте роль грошей у розвитку та підвищенні ефективності виробництва.
15. Які існують особливості грошей у зовнішньоекономічному обороті?
16. В чому полягає закон Коперніка-Грешема?
17. Що таке електронні гроші, чим вони відрізняються від готівкових і від депозитних грошей?

Теми рефератів

1. Необхідність та сутність грошей.
2. Форми грошей та їх еволюція.
3. Вартість грошей.
4. Функція грошей як міри вартості.
5. Функція грошей як засобу обігу. Особливості обігу електронних грошей.
6. Функція грошей як засобу нагромадження.
7. Функція грошей як світових грошей.
8. Характеристика якісних властивостей грошей.
9. Причини та наслідки демонетизації золота.

Тема 2. Грошовий оборот і грошові потоки

План

1. Сутність грошового обороту, його економічна основа, основні суб'єкти та ринки, які він обслуговує.
2. Модель сукупного грошового обороту; характеристика грошових потоків.
3. Структура грошового обороту за формою платіжних засобів та за економічним змістом.
4. Поняття та складові маси грошей, що обслуговує грошовий оборот базові гроші та грошові агрегати. Швидкість обігу грошей та фактори що її визначають.
5. Суть та вимоги закону кількості грошей, необхідних для обороту.
6. Механізм поповнення маси грошей в обороті. Характеристика грошового мультиплікатора.

Рекомендована література

1. Гроші та кредит: Підручник / За заг. Ред. М. І. Савлука.– К.: КНЕУ, 2002.– 602 с.– Розділ 2.
2. Кочетков В. Н., Бондарева О. В., Басюк Н. Б. Современная система денежных расчетов.: 2-е издание, перераб. и дополн.– К.: УФИМБ, 2008.– 192 с. Гл. 1, 2.

Запитання для самоконтролю

1. Визначте сутність та основні риси грошового обороту. Які дискусії є в літературі з цього приводу?
2. Назвіть основні потоки грошей, по яких вони рухаються в процесі обороту. Що таке потоки втрат і потоки ін'єкцій? Чи збігаються обсяги цих двох груп потоків?
3. Які два потоки в грошовому обороті рівнозначні і повинні балансуватись?
4. Назвіть вхідні і вихідні потоки у групи суб'єктів «сімейні господарства» і поясніть, як вони балансуються.
5. Поясніть, чому у відкритій економіці наявність чистого імпорту спричиняє необхідність припливу капіталу, а чистого експорту – відпливу капіталу з країни?
6. На які три сектори можна розділити грошовий оборот за економічним змістом його потоків?
7. Який з названих запасів грошей найповніше характеризує обсяг маси грошей в обороті:
 - готівка, що перебуває поза банками;
 - уся готівка, емітована центральним банком;
 - гроші, що перебувають на поточних рахунках у банках;
 - гроші, що перебувають у розпорядженні суб'єктів грошового обороту.
8. Чому існують два підходи до виміру маси грошей – через грошову базу і через грошові агрегати?
9. Чому в різних країнах застосовується свій набір грошових агрегатів і різне наповнення кожного з них?
10. Чи можна вважати нормальними співвідношення грошових агрегатів M_0 і M_3 в Україні? Якщо ні, то чому і чим таке співвідношення спричинене?
11. Який з українських грошових агрегатів виражає:
 - запас найліквідніших грошей;
 - запас грошей з усім спектром ліквідності, що фактично склався;
 - найвужчі гроші;
 - найширші гроші.
12. Чи входить до агрегату M_0 запас готівки в касах комерційних банків? Обґрунтуйте свою відповідь.
13. Чи входить до агрегату M_3 запас грошей, який зберігають комерційні банки на своїх коррахунках у центральному банку? Обґрунтуйте свою відповідь.
14. Чи є зміна швидкості обігу грошей самостійним фактором впливу на ринкову кон'юнктуру чи це лише механічний наслідок зміни маси грошей, коли при збільшенні маси швидкості зменшується, а при зменшенні збільшується?
15. Коли можливо абстрагуватися від зміни швидкості обігу грошей при визначенні завдань грошово-кредитної політики, а коли не можливо?
16. Коли зростання швидкості грошей можна розцінювати як позитивне явище, а коли як негативне?

Теми рефератів

1. Грошовий оборот та грошові потоки в Україні.
2. Основні ринки, що взаємопов'язуються грошовим оборотом.
3. Закон кількості грошей, необхідних для обороту.
4. Кількісна характеристика грошової маси. Рівень монетизації ВВН.
5. Стійкість грошей та методи її досягнення.
6. Швидкість обігу грошей та її вимірювання.
7. Потоки грошового обороту, їх взаємозв'язок.
8. Балансування грошових потоків в грошовому обороті.

9. Грошовий оборот та його структура.
10. Характеристика сучасних засобів платежу, які обслуговують грошовий оборот.
11. Маса грошей, що обслуговує грошовий оборот.
12. Грошова маса і грошові агрегати. Грошова база.
13. Механізм поповнення грошей в обороті.
14. Ефект грошового мультиплікатора.

Тема 3. Грошовий ринок

План

1. Сутність грошового ринку, інституційна модель грошового ринку.
2. Попит на гроші, фактори, що визначають зміну попиту на гроші.
3. Пропозиція грошей, фактори, що визначають зміну пропозиції грошей.
4. Графічна модель грошового ринку, рівновага на грошовому ринку та процент.
5. Заощадження та інвестиції в механізмі грошового ринку.

Рекомендована література

Основна

1. Гроші та кредит: Підручник / За ред. М. І. Савлука.– К: КНЕУ, 2002, Розділ.3
2. *Гальчинський А.* Теорія грошей.– К., 2001: Розділ.4

Додаткова

1. *Юценко В., Лисицький В.* Гроші: розвиток попиту і пропозиції в Україні.– К.: Скарби, 2001.

Запитання для самоконтролю

1. Поясніть, яке місце займає грошовий ринок в структурі грошового обороту та в чому полягає роль грошового ринку в економіці.
2. Чим відрізняються операції купівлі-продажу на грошовому і товарному ринках? Що є спільного між грошовим та товарним ринками?
3. Поясніть, у чому полягає різниця між грошовим ринком, ринком грошей та ринком капіталів.
4. Які принципи відмінності існують між прямим та опосередкованим фінансуванням на грошовому ринку? Назвіть основні функції фінансових посередників та дайте їм характеристику.
5. Чи може грошовий ринок створити ефективний механізм трансформації заощаджень в інвестиції? Обґрунтуйте власну думку і дайте характеристику монетаристської та кейнсіанської версій. Яке значення для банківської діяльності в цілому мають висновки М. Фрідмена та Дж. М. Кейнса щодо існування ефективною моделі вирівнювання заощаджень та інвестицій?
6. Як на Вашу думку, можна пояснити позицію кейнсіанської школи щодо важливості впливу на грошовий попит спекулятивного мотиву, мотиву перестороги та мотиву переважання ліквідності?
7. Обґрунтуйте, чому знецінення ощадних вкладів населення в період високих темпів інфляції негативно впливає не тільки безпосередньо на вкладників, а й на економіку в цілому.
8. За яких обставин відбувається відхилення реальної процентної ставки від номінальної та який вплив це має на грошовий ринок?
9. Основні тенденції сучасної облікової політики НБУ.
10. Побудуйте графік кривої попиту на гроші. Поясніть, як зміниться цей графік, якщо обсяг номінального валового продукту збільшиться (зменшиться)?
11. Побудуйте графік кривої пропозиції грошей за умови, що центральний банк має намір зберігати масу грошей в обороті незмінною.

Теми рефератів

1. Особливості формування попиту на гроші в Україні.
2. Фінансове посередництво на грошовому ринку України.
3. Канали прямого та опосередкованого фінансування на грошовому ринку України.
4. Проблеми та перспективи розвитку ринку цінних паперів в Україні.
5. Дослідження мотивів накопичення грошей монетаристами і кейнсіанцями.
6. Пропозиція грошей і тінізація економіки.
7. Механізм балансування попиту і пропозиції на грошовому ринку

Тема 4. Інфляція та грошові реформи

План

1. Сутність, закономірність розвитку та причини інфляції.
2. Економічні та соціальні наслідки інфляції.
3. Особливості інфляції в Україні в перехідний період.
4. Сутність та види грошових реформ.
5. Особливості проведення грошової реформи в Україні

Рекомендована література

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» // Законодавчі та нормативні акти з банківської діяльності.– К., 1996.– Вип. 1.
2. Гроші та кредит: Підручник / М. І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна та ін., За заг. Ред. М. І. Савлука.– К.: КНЕУ, 2002, розділ 5.
4. *Гальчинський А.* Теорія грошей: Навч.-метод. посібник.– К.: Основи, 2008.– С. 234-263, 293-301.
5. *Дорофєєва В. Н.* Перша цивілізована грошова реформа в історії України // Вісник НБУ.– 1996.– № 5.

Запитання для самоконтролю

1. В чому полягає сутність інфляції та які форми її прояву?
2. Чи можлива інфляція без підвищення цін?
3. Охарактеризуйте закономірності інфляційного процесу.
4. Як вимірюється відкрита цінова інфляція?
5. За якими критеріями виділяють основні види інфляції? Охарактеризуйте останні.
6. Поясніть принципову різницю між інфляцією попиту та інфляцією витрат.
7. В чому збігаються та чим відрізняються погляди монетаристів і кейнсіанців та причини інфляції?
8. Назвіть основні наслідки інфляції в соціальній та економічній сфері.
9. В чому суть державного регулювання інфляції?
10. Який механізм антиінфляційної політики діє в країнах розвинутої ринкової економіки?
11. Які основні особливості інфляції в Україні?
12. Розкрийте суть грошових реформ.
13. Які види грошових реформ ви знаєте?
14. Розкрийте основні особливості проведення грошової реформи в Україні.

Теми рефератів

1. Інфляція – її сутність та форми прояву.
2. Інфляційний цикл: суть та механізм формування.
3. Інфляція в Україні в перехідний період.
4. Суть та особливості проведення структурних грошових реформ.
5. Основні риси та особливості грошової реформи в Україні.
6. Економічні наслідки інфляції.
7. Вплив інфляції на рівень монетизації економіки.

Тема 5. Кредит і фінансові посередники

План

1. Необхідність та сутність кредиту. Загальні передумови формування кредитних відносин.
Об'єкти, суб'єкти та типи кредитних відносин.
2. Стадії та закономірності руху кредиту. Принципи банківського кредитування.
3. Форми та види кредиту. Процент за кредит:
Поняття економічних меж кредиту, види, причини і наслідки їх порушення.
4. Функції кредиту та їх класифікація. Роль кредиту в розвитку економіки.
5. Сутність призначення та види посередництва на грошовому ринку.
Банк як провідний суб'єкт посередництва на грошовому ринку, його сутність та функції.
6. Банківська система: сутність, специфічні риси, цілі, функції.
Особливості побудови банківської системи в Україні.
7. Небанківські фінансово-кредитні установи, їх види, функції, операції.

Рекомендована література

Основна

1. Закон України «Про банки та банківську діяльність» від 07.12.2000 р.
2. Положення НБУ «Про кредитування», затверджене постановою Правління НБУ від 28.09. 1995 р.
3. Гроші та кредит / Авт. кол. під кер. М. І. Савлука.– К.: КНЕУ, 2002.– Розділи 8, 9,10.
4. *Мишкін, Фредерік С.* Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків.– К.: 2008.

Додаткова

1. Гроші та кредит / За ред. Б. С. Івасіва.– К.: КНЕУ, 2001.– Розділ II.
2. Страхування. Підручник / Відповід. ред. С. С. Осадець.– К.: КНЕУ, 2002.

Теми рефератів

1. Сутність кредиту та його зв'язок з іншими економічними категоріями.
2. Функції кредиту та дискусії з цього питання.
3. Роль кредиту у становленні ринкової економіки в Україні.
4. Форми та види кредиту в Україні.
5. Комерційний кредит та перспективи його розвитку в Україні.
6. Проблеми та перспективи розвитку споживчого кредитування в Україні.
7. Державний кредит та його розвиток в Україні.
8. Позичковий процент та фактори, що впливають на його рівень.
9. Банківський кредит як ключовий вид кредиту в ринковій економіці.
10. Провідні теорії кредиту у світлі сучасних поглядів на грошово-кредитне регулювання економіки.
11. Кредит у системі державного регулювання економіки.
12. Фінансове посередництво на грошовому ринку.
13. Комерційні банки – провідні фінансові посередники на грошовому ринку України.
14. Діяльність небанківських фінансово-кредитних установ в Україні.
15. Банківська система України: особливості становлення та розвитку.

Запитання для самоконтролю

1. Чим викликана необхідність кредиту?
2. Які є методи перерозподілу коштів і в чому їх відмінності?
3. Назвіть галузі народного господарства, підприємства яких найбільш активно приймають участь у кредитних відносинах?
4. Як відбувалась еволюція кредитних відносин в Україні?
5. У чому полягає відмінність лихварського кредиту від кредиту, що функціонує при капіталізмі?
6. Без якої істотної риси кредит втрачає свою сутність?
7. Які основні принципи кредитування вам відомі? У чому полягає їх зміст і значення?
8. Що спільного і в чому відмінності між економічними категоріями «гроші» і «позичковий капітал»?
9. Поясніть поняття «межі кредиту» та розкажіть про види меж кредиту.
10. Назвіть джерела утворення кредитних ресурсів у суспільстві.
11. В якому із своїх видів кредит виконує емісійну функцію?
12. В яких формах функціонують комерційний, банківський, споживчий, державний та міжнародний кредити?
13. Які фактори впливають на зміну процентної ставки?
14. Які функції позичкового процента в умовах ринкової економіки?
15. Які основні положення капіталотворчої теорії кредиту Вам відомі? Назвіть їх представників.
16. Назвіть переваги та недоліки капіталотворчої теорії кредиту.
17. В чому полягають функції та роль кредиту у ринковій економіці?
18. Який сектор грошового ринку є сферою діяльності фінансових посередників?
19. У чому полягає сутність фінансового посередництва?
20. Яких посередників на грошовому ринку можна назвати фінансовими посередниками?
21. Чим діяльність фінансових посередників відрізняється від брокерської і дилерської діяльності?
22. Який підхід у визначення сутності банку є найбільш правомірним і чому?

23. Чи є центральний банк фінансовим посередником? Обґрунтуйте відповідь.
24. Які операції відносять до базових банківських?
25. Назвіть функції, що виконує банк?
26. Що спільного між банком і небанківською фінансово-кредитною установою?
27. Яка різниця між спеціалізованим банком і небанківською фінансово-кредитною установою?
28. За якими ознаками класифікуються небанківські фінансово-кредитні установи?
29. Які небанківські фінансово-кредитні інститути набули більшого розвитку в Україні, чому?
30. Що гальмує розвиток небанківських фінансових інститутів в Україні?
31. Які з фінансових посередників приймають участь у процесі створення депозитів?
32. На яких фінансових посередників поширюється вимога обов'язкового резервування?
33. Дайте характеристику центрального банку, у чому полягає його призначення?
34. У чому різниця між центральним і комерційним банком?
35. Що таке «ділові банки», чи існують вони в Україні?
36. Що є головною метою діяльності комерційного банку?
37. Дайте визначення банківської системи.
38. Назвіть специфічні ознаки банківської системи. У чому полягає їх суть?

Тема 6. Міжнародна валютна система та її модифікація

План

1. Сутність валюти, її призначення та сфера використання. Види, чинники та значення конвертованості валюти.
2. Валютний ринок: сутність та характеристика основних елементів. Характеристика операцій на валютному ринку. Основні режими валютних курсів.
3. Поняття, призначення та елементи національної валютної системи.
4. Сутність, призначення й використання платіжного балансу та золотовалютних резервів.
5. Поняття, елементи та етапи розвитку світової та міжнародної валютних систем. Формування Європейського валютного союзу.
6. Модифікація сучасної міжнародної валютної системи. Міжнародний валютний фонд та його відносини з Україною.

Рекомендована література

Основна

1. Гроші та кредит: Підручник / За заг. ред. М. І. Савлука.– К.: КНЕУ, 2002.– Розділ 6, 13.

Додаткова

1. *Гальчинський А.* Теорія грошей: Навч. посібник.– К.: Основи, 2006.– Розділ V.– С. 309-413.
2. Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини: Підручник.– 2-ге вид.– К.: Т-во «Знання», КОО.– 2004.– Розділ 3-15.
3. *Мишкін, Фредерік С.* Економіка грошей, банківської справи і фінансовий ринок / Пер. з англ. С. Панчишин, А. Сташишин, Г. Стеблій.– К.: Основи, 2001.– Частина VI.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняттю «валюта» та назвіть її різновиди за окремими критеріями.
2. Назвіть умови переходу до повної конвертації національної грошової одиниці взагалі і гривні.
3. Чим відрізняються внутрішня і зовнішня конвертованість?
4. Визначте ключові елементи Бреттон-Вудської валютної системи.
5. Що таке валютний курс, спот-курс, форвард-курс?
6. Охарактеризуйте режими валютного курсу за методологією МВФ.
7. Яким чином встановлюється валютний курс в умовах планового валютного курсу?
8. Як називається і яким чином відбувається зміна вартості валюти за умов плаваючого та фіксованого валютного курсу.
9. Що означає паритет купівельної спроможності?

10. Що таке платіжний баланс, для чого та з яких елементів він складається.
11. Охарактеризуйте фактори, що впливають на валютний курс.
12. В яких випадках застосовуються і як реалізують себе фіксовані та плаваючі курси?
13. Як визначається валютний курс гривні в Україні?
14. Як впливає зростання дефіциту платіжного балансу на курс національної валюти?
15. Які види валютних операцій вам відомі?
16. Охарактеризуйте стан валютного ринку України за механізмами здійснення торгівлі валютою та порівняйте його із світовими тенденціями.
17. Членом яких міжнародних валютно-кредитних організацій являється Україна?

Теми рефератів

1. Тенденції розвитку валютного ринку України.
2. Еволюція становлення валютної системи України.
3. Оцінка ефективності політики валютного регулювання України.
4. Платіжний баланс України: стан та динаміка змін.
5. Використання золотовалютних резервів в системі валютного регулювання.
6. Становлення та розвиток Європейської валютної системи.
7. Міжнародний валютний фонд та його відносини з Україною.
8. Світовий банк. Напрямки співробітництва його з Україною.
9. Регіональні міжнародні валютно-кредитні організації.
10. Європейський банк реконструкції та розвитку. Форми співробітництва з Україною.
11. Банк міжнародних розрахунків.

Ресурси мережі Інтернет

- [ЗМІСТ дисципліни “ГРОШІ ТА КРЕДИТ”](#)

[копія](http://library.iapm.edu.ua/metod_disc/PDF/...)

ЗМІСТ дисципліни “ГРОШІ ТА КРЕДИТ”. Змістовий модуль I. Теорія грошей. Розділ 1. Основні положення теорії грошей. ... Міжна-родні ліквідні ресурси. Розвиток міжнародної та європейської ва-люотної системи. Міжнародний валютний фонд.

- [Термінологічний словник з дисципліни "Гроші та кредит" | Портал...](#)

[копія](http://studcon.org/terminologichnyy-...)

УДК 336.74 (079) ББК 65.26 р М 48 Вступ Дисципліна „Гроші та кредит” є нормативною дисципліною напряму підготовки 0501 „Економіка і підприємництво”.

- [Гроші і кредит](#)

[копія](http://eprints.kname.edu.ua/10792/1/Лекции...)

6. I. конспект лекцій з дисципліни “Гроші і кредит”. ... Ці інші банки, отримуючи кошти, збільшують свій грошовий потенціал для видачі кредитних ресурсів.

- [Навчально-методичний підручник з дисципліни Гроші та кредит:](#)

[копія](http://olx.ua/obyavlenie/navchalno-...)

Навчально-методичний підручник з дисципліни Гроші та кредит. Методичка, 3 видання, КНЕУ 2008, М. І. Савлук, М.І.Мирун